

ETIM. Prové del llatí VALLES + el NP llatí ROMANUS (Forcellini, *Totius Latinitatis Lexicon*, v, 253) (que també podria ser l'ètnic apel·latiu, però és menys probable). J.F.C.

És fàcil que amb el NP es vagi formar un derivat adj. plural *Valls Romanes* (tal com *Vall-Gornera* del NP *Guarner*, *Vall-Gontera* de Gonter), si bé en plural (com *Lluçanes*, *Glorianes*, *Cabrianes*, *Capçanes* i *Martorelles* etc.) després reduït a *balç* per via fonètica.

Els Valls, V. *Vall* (α)

Çd
VALLS

La ciutat capital de l'Alt Camp de Tarragona. Morera, *G.G.C.*, 707.

PRON. *váls* a Alió i a Valls, *váls'* a Vilabella i al 20 Morell, amb gentilici *vallencs* (Valls, Alió) (Casac. 1920); id. a Valls, mateix, en l'enq. de 1964 (XLVI, 1-11). Dita tòpica: «A *Valls* / caven, poden i forquen, alls» Mn. Plassa de Prades.

MENC. ANT. 1009: *Uallis* (Mas, *N. H. Bna.* IX, 124); 25 1024: *Vallibus* (Morera, *Tarr. Crist.* I, § 5); 1054: *Ipsas Vals* com afr^o Sud de *Lilla* (*Li. Fe. Ma.* § 251, i, 267.14); 1067: *Ipsas Vals* (ibid. § 252, 269.9) --- in *Vals* (269.3); 1149: «afrontat en ipsas qui trespassan *Vals* usque ad *Esplugas Calva* --- *Vals*» (en una don. de Tarrés) (Font 30 Rius, *C.d.p.* § 70); c. 1155: «Ipsum Vilar gros de *Vallibus*» (Font R., § 102, 157.3); 1194: «ecclesia de *Vallibus*» en una butlla (Villan., *Vi. Li.* XIX, § 38, p. 300, i Mas, *NHBna.* XIII, 203).

D'aquest temps en dóna cites Puigjaner pp. 35 11ss., i Font Rius del «castro et villa de *Vallibus*» i altres; 1299: *Vals* (CCandi, *BABL* XII, 203); 1305: *Vallibus* (id. ib. 200); 1359: vila de *Vals* (*CoDoACA* XII, 38).

Francesc Puigjaner, *Historia de la Vila de Valls*, 40 *desde su fundación hasta nuestros días*, 495 pp., in p^o, Valls, 1881. Dades d'història popular i espiritual de la il·lustre vila es poden espigolar sovint sota disfressa o metafòricament en l'obra del seu fill Narcís Oller i les novel·les, no sols *Vilaniu* i *Is. de Galceran* 45 sinó també les seves substancioses i no insinceres Memòries.

ETIM. És versemblant que el nom al·ludeixi a les dues rambles seques o arenys que circumden la població, com suggereix CCandi (en una nota, altrament mal orientada *BABL* XII, 197), si bé no ve de *avallar*, ni *avall*, com diu ell, lligant-ho erròniament amb *Vallada* i *Erill-la-vall*, sinó per comparació un poc ponderativa amb unes valls. Degué haver-hi un poc de contrast amb la denominació del poble adja- 55 cent al Sud.

HOMÒNIMS menors de *Valls*: «*Valls* veïnat d'una vintena de cases, a l'Emp., prop de *Palau-saverdera*» notícia recollida a Pau (Casac. 1920). *Les Valls*, te. entre *Vallicrosa* i *Mont* en els *Aspres* ross. (enq. de *Cameles*: XXVII, 53.12); id., mas, en el te. de *Llanera* (Sols.) (XLVI, 141.5). Un altre a *St. Boi de Lluçanès*, prop de Mascarella (XLVI, 153.28), que pot ser idèntic a l'anotat a Orís (*Punta-de-rèia*, XII, 152.13).

10 *Vallverdú*, en ape. a l'art. *Verdú*

Vallsadolla, V. *Vall Famelga* s. v. *Vall* (γ)
Vallsarguera, V. *La Sarga* *Vallseguera*, V. *Segura*
Vallsera, V. *Ossera* *Vallsarena*, V. *Vall* (γ) *Vall*
15 *Torta*, V. *Vall* (γ) *Valltraiguera*, V. *Traiguera*
Valluguera, V. *Vera* *Vallurs*, V. *Vallors*

Çe
VALLVANERA

Santuari i veïnat, entre La Selva i el Baix Empordà, te. Castell d'Aro.

PRON. *balbənèra*, casa i ermita a la Vall d'Aro, digueren a Castell d'Aro, Casac, 1930. El 1929 (exc. 169), passant-hi a prop pujant a les Gavarres, des de Romanyà, es veia de lluny, un gran mas i ruïnes, 1 h. a l'ESE. de Romanyà i m'ho anomenaven «a *balbənèra*», després *balbənèra*. En l'enq. de Castell d'Aro, 1964, gros veral amb casa i ermita a la part N. del terme, on hi ha la M. de D. de *Vallvanera* (XLIV, 169.22-170); allí el capellà de la parròquia Mn. Gumersind Vilagran declarà que la M. de D. de V. havia estat portada de *Valvanera* de la Rioja, que és on —pel tòpic folklòric— l'havien trobada dins el tronc d'un arbre. (Me'n dóna els goigs, vers i partitura): «Des del cim de la carena que domina la vall clara / sou la llum pura i serena / --- / viu farell de goig sens mida / --- amorosiu-nos la vida, / estrella de *Vallvanera* // de la Rioixa vinguda / i a la nostra vall plantada / --- / a Sant Cugat acollida // Castell d'Aro, pairalia, / i Canals i Romanyà / ofrenaren s'alegria / --- fosa en bronze --- al campanar. // Avui ja, les religioses / que vetllaren el convent, / en l'amor de Déu són foses. / ... // Quan us pugen junts a veure / un cop l'any, els *rioixans*. Són en una ed. de 1963, amb un bell dibuix d'Enric Meller, on es veu damunt una masia arrimada a ruïnes d'església amb campanar d'espada (buit): semblen S. XVII, aprt., el capellà, però en tenia una ed. de 1820, amb doc. titulat «Na. Sa. de *Vallvanera*», i afegia que abans se'n deia «St. Cugat des Far» (cf. vers dels Goigs (LIV, 174.9ss.); altrament res en els nomenclàtors històrics. Però comprovo l'antiguitat a la Rioja, del lloc i el convent: 1238: *Ualvanera*, doc. p. p. Mz. Pl., *Docs. Ling.* 12.5, que la identifica amb «*Valbaner* antiguo